

Hvad er meningen?

Politiken, Bøger 25. august 2001

Er der en Moder natur?

En gruppe danske forskere har fundet en måde at bruge gensplejsning på, som for alvor viser gensplejsningens økologiske potentiale. De har overført gener, som skaber naturlig modstandsdygtighed hos visse planter mod bestemte typer insekter til kulturplanter, der ellers ikke besad en sådan modstandsdygtighed. Metoden gør det muligt at målrette planters naturlige forsvarsmekanismer mod udvalgte skadedyr og insekter, så man i bekæmpelsen undgår at ramme utilsigtet.

Fedt, tænkte jeg. Men nej, naturfredningsforeningen er imod: "Man aner ikke hvad der sker, når man putter toxiner ind i en plante, hvor de normalt ikke optræder. Når nogen planter fra naturens hånd indeholder toxin og andre ikke gør, så er der nok en mening med det", siger foreningens talsmand.

Det første argument skal jeg ikke opholde mig noget videre ved, skønt det forekommer mig temmelig naturstridigt. Hvis vi kun måtte gøre det, som vi kendte virkningerne af, så kunne vi sandelig ikke gøre ret meget. Vi kunne ikke gifte os, vi kunne ikke få børn, ja vi burde ret beset slet ikke stå op om morgenen. Havde vi rettet os efter fredningsfokene på dette punkt ville vi stadig leve i stenalderen (hvad der for øvrigt ikke nødvendigvis ville være dårligt!)

Det andet argument er mere opsigtsvækkende: Der er en mening med, hvad planter indeholder af toxin, og det kommer der ikke noget godt ud af at lave om på.

Som religiøs betragtning er dette udsagn jo OK, men jeg har en kraftig formodning om, at det skal gælde for verdslig forunft.

Men det er det ikke.

I almindelig sløset biolog jargon kan man sige f.eks., at meningen med, at pupillerne udvider sig i mørke, er at vi skal kunne se bedre. Her er det stiltiende underforstået, at havde vore forfædre mange generationer tilbage i tiden ikke haft denne fysiologiske tilpasning, så ville der nok være opstået nogle mutanter, som havde den, og som så ville have udkonkurreret vore forfædre. Nu gik det så omvendt. Her er begrebet mening knyttet til en ganske bestemt værdi, overlevelse.

Men ytringen "der er nok en mening med det" synes at underforstå tilstedeværelsen af en eller anden uspecificeret, men overordnet logik, som vi uvidende mennesker må passe på ikke at bryde. Er naturfredningsforeningen ved at genoplive den gamle naturteologiske tankegang blot med økologien i rollen som Gud? Ifølge det 19. århundredes naturteologer var naturens hensigtsmæssige indretning et vidnesbyrd om Guds eksistens. Nu skal vi måske i stedet tro på en økologisk meningsfuldhed bag naturens synlige overflade.

Det er ikke noget menneskevenligt synspunkt. Hvad er f. eks. meningen med en blindtarmsbetændelse? Skal den også bare have lov at gå sin gang? Og hvad med en flod, der jo tydeligvis skiller befolkningerne på hver side fra hinanden? Er det mon så tilrådeligt at bygge broer? Og for øvrigt, hvad kan den økologiske mening være med menneskets tilbøjelighed til at ville finde meningen med alting?

Klogere folk må belære mig hvis jeg tager fejl, men et godt gæt er, at det i høj grad beror på et historisk lotteri, om en given plante producerer det ene eller det andet toxin. Det skulle undre mig om den videnskabelige økologi kunne pege på nogen særlig mening i det.

Lad mig til slut for en sikkerheds skyld sige: Ja, den industrielle og landbrugsmæssige udnyttelse af gensplejsning vil skabe uventede problemer. Det er der ikke noget, som ikke gør. Og verden ændrer sig nu engang, det synes faktisk om noget at være meningen med den. I min generation måtte vi rydde op efter den kemiske teknologiske fejltagelser. Tro dog ikke næste generation er tabt bag en vogn.